

Олена Пархоменко

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

У статті досліджено механізм державного регулювання ринку зерна в Україні як багаторівневу систему взаємодії інституційних суб'єктів, нормативно-правових актів та інструментів впливу на ринкові процеси. Актуальність теми зумовлена стратегічним значенням зернового сектору для національної економіки та його вагомою роллю у глобальному продовольчому забезпеченні.

Метою дослідження є аналіз існуючого механізму державного регулювання ринку зерна, оцінка ефективності його інструментів та визначення напрямів удосконалення для забезпечення стабільного функціонування ринку, підвищення конкурентоспроможності української зернової продукції на міжнародних ринках та зміцнення продовольчої безпеки країни. У дослідженні використано методи аналізу і синтезу, порівняльного аналізу, системний підхід та метод класифікації. Інформаційну базу становили нормативно-правові акти України, дані Держстату, Міністерства аграрної політики та продовольства, а також матеріали галузевого моніторингу.

За результатами дослідження здійснено класифікацію інструментів державного регулювання зернового ринку за чотирма функціональними групами: економічні, правові, організаційні та інформаційні. Систематизовано інституційну архітектуру регулювання, що охоплює ключових суб'єктів управління – від Кабінету Міністрів до галузевих асоціацій – із визначенням їх функцій та інструментів впливу. Проведений аналіз динаміки показників зернового ринку за 2018–2024 роки засвідчив, що повномасштабне вторгнення спричинило різке скорочення виробництва та блокування традиційних логістичних маршрутів експорту. Виявлено основні проблеми механізму регулювання, серед яких недостатня міжінституційна координація, обмеженість фінансових інструментів підтримки виробників, нерозвиненість ринкової інфраструктури та неповна гармонізація стандартів із вимогами ЄС. Запропоновано напрями вдосконалення механізму регулювання, що передбачають посилення інституційної координації, розвиток фінансових інструментів, модернізацію ринкової інфраструктури та диверсифікацію логістичних коридорів. Практична значущість результатів полягає у можливості їх використання при формуванні державної аграрної політики та програм розвитку зернового сектору.

Ключові слова: державне регулювання, ринок зерна, ціноутворення, продовольча безпека, експортна політика, аграрний сектор.